

potem pa da iz vsega, kar se mu izroči, sestavi življenjepis Debeljakov. (Odbor pritrudi in g. Lézar prevzame ta posel.)

- c) Dr. Costa poroča, da mu je g. Samec za „Letopis“ izročil znanstveni sestavek o spektralni analizi, za katero je treba naročiti nekoliko slik, in da g. pisatelj prosi za nekak znesek na proračun nagrade. (Odbor pooblasti g. dr. Costo, da pozve stroške in potem po svojem prevdarku naroči slike, in g. Samecu privoli naprej dati 50 gold. nagrade.)

Ker nima nikdo nič več omeniti, zato se sklense skupščina ob 8. uri.

Slovansko slovstvo.

* *Propovijedi dominikanca Arhangjela Kalića* (roj. 1739. leta, umrl 1816) se zove knjiga, ki bode v Dobrovniku na svetlo prišla v 3 delih na blizo 550 straneh in prinesle 34 izvornih propovijedi, ki bodo duhovništvu za pravilo, obiteljem za bogoljubno štenje i vsacemu ljubitelju naroda i jezika za napredek književnosti. Velecenjeni naš Ivan Kurelac piše o njih tako-le: „Još sam u Dubrovniku olahkotio izdavanje slavnoga dominikanca Kalića, čim sam kroz nešto vreme vsaki dan u samostan dominikanski pohodio i mlade sinove toga reda u naš pravopis i jezik upučivao, da umět budu delo prepisat i za štampu spremit“.

Tiskarna i nakladna knjigarna Dragutina Pretnera u Dubrovniku sprejema samo do 30. ovog mjeseca predbrojenje na krasne propovjedi slavnoga dominikanca Kalića Dubrovčanina po doli naznačeni cen; ostale naročbine morejo se sprejeti samo po povišani knjigarski cen. — Predbrojna je cena 3 for. Prva polovica predbrojne svote, to je 1 for. 50 novč. pošlje se brž, a druga polovica onda, kedar predbrojnici prejmejo II. del ovih propovjedi. Tudi našemu duhovništvu i vsem ljubiteljem ove vrsti narodne knjige priporočamo ovo delo prav toplo.

Dopisi.

V Gorici 16. junija. — x+y. — Že več časa je bilo slišati, da mislijo poslati tudi naši deželni poslanci ministerstvu spomenico, kakor ni davno Štajarci. Včeraj je prišla ta stvar na beli dan. Zbrali so se v čitalnici skor vsi slovenski poslanci na posvet, kaj bi bilo storiti v sedanjih okolnostih, ko je kriza v državnih razmerah neogibljiva. Ne vem, ali so bili tisti poslanci, ki so druge v zbor sklicali, pripravili načrt za obravnavo, slišim pa, da ni bilo mogoče, že tisti dan kaj skleniti, ker so pogrešali deležniki tega posvetovanja, marsičesa, kar morejo vedeti, predno čemu pritrtdijo.

V Gorici 17. junija. — ☉ — Včeraj je imela Gorica nekako praznično podobo ne le v cerkvah, ki so bile polne ljudi, temuč tudi zunaj. V četrtek večer je naznanjalo važni zgodovinski dogodek — 25letnico Pija IX. — dolgo svečano zvonjenje, streljanje in spuščanje raket z nad griča pri gradu. Po hribih krog mesta je bilo videti mnogo kresov; škoda le, da se niso vsihkratu prižgali. Šole so včeraj večidel praznovale. Zvečer je napravilo katoliško društvo v malem semenišču primerno veselico. Po kratkem ogovoru predsednikovem je pletel dr. E. Valussi karakteristiko pontifikata Pija IX.; potem je igrala vojaška banda 8 kosov pristojno izbranih; pri 2. se je tudi pelo (koncilna himna in Mentarska bojna pesem). Združile so se v ta namen malo da ne vse pevske moči našega mesta. Vmes so švigale po zraku rakete in so grmeli (veliki) možnarji z nad vinograda nadškofovega. — Slišim, da za petin-

dvajsetletnico kronanja, 21. junija (ki je tudi god sv. Alojzija), se delajo velike priprave v bogoslovskem semenišču. — Tukajšnje papežojedce je, kar so včeraj videli in slišali, in sosebno streljanje jezilo, al nagnjali niso nič.

Iz Gorice 18. junija. — (*Javni občni zbor političnega društva „Soče“*) napovedan na 25. dan t. m. v Dornbergu, je c. k. okrajno glavarstvo goriško prepovedalo, češ, da po pravilih je društveni sedež v Gorici. — V pravilih našega društva ni naravnost rečeno, da se smejo občni zbori kamor si bodi sklicavati; a navedeno je v istih, da sme društvo javne ljudske shode pod milim nebom napravljati, kterih se lahko vdeležuje neomenjena množica ljudstva, česar ni mogoče pri občnih zborih v zaprtih prostorih. Če je dovoljeno več, bi se moralo dovoliti dosledno tudi manj. Sicer si tolmačimo mi glavarstveno prepoved po svoje. Na dnevnem redu občnega zbora je bila točka: „Vlada naj se ozira, kedar podeluje javne službe, na domačine in posebno na take osebe, ktere znajo deželne jezike in poznajo deželne razmere“. Više glavarstveno osebje obstoji iz samih tujcev. Slovenskega — glavnega jezika naše dežele — ne zna nobeden! „Hinc illae lacrimae!“

Koroško. — Slovensko-politično društvo „Trdnjava“ je 12. dne u. m. podalo obširno spomenico c. k. ministerstvoma znotranjih zadev, nauka in bogočastja. — Drugi pot prinesemo to „spomenico“ od besede do besede, kakor smo jo ravnokar prejeli od društvenega odbora.

Iz Kamnika 18. junija. — Veseli, v zgodovini naše katoliške cerkve imenitni dan 16. rožnika se je tudi v Kamniku in v okolici jako lepo odlikoval s tem, da se je 15. t. m. zvečer naše prijazno mesto prav lepo razsvetilo; posebno na velikem trgu so se odlikovale 3 hiše. V nobenem kraju pa ni vse enih misli, in tako je tudi tukaj nekaj malo okenj — temnih bilo. Vse je bilo zadovoljno in veselo in mirno. Al kaj se zgodi? Okoli ene ure po polnoči se spravita dva nad nedolžno šolo, ki je z zastavami okinčana bila, in čujte, kaj delata? Trgala sta z okenj zastave, in enkrat že odpodena, ponavljata to umazano delo! In kaj mislite: kdo sta bila ta dva? mar kakošna najeta postopača? Ne, — bila sta dva škribonta Heinrich Kronavetvogel in Franc Fischer, pisac pri c. k. okrajnem glavarstvu. Ta škandal se je godil očitno, tedaj je tudi očitne graje vreden; al mislimo tudi, da krajni šolski svet ne bo tega ponočnega silovitega napada na šolsko hišo pri miru pustil! Rekel sem, da vse drugo je bilo mirno. In kdo je v tihi noči tukaj mir motil? Bila sta dva nemčurja, a ne Slovenca, kterim nasprotniki naši tako radi očitajo, da delajo med ljudstvom nemir itd. Naj povem še drugo „lepo“ historijico. Pri nekem slovesnem pogrebu, pri kterem je bila čitalnica zastopana, ker je umrla hči uda njenega, imenitnega zidarskega mojstra, je g. Pec, ki nobenemu človeku nič žalega ne stori, križ nosil, in čujte! kar brž gresta spet dva tega reveža k visokospoštovanemu poveljniku tukajšnje c. k. smodnišnice, kjer si on s pisanjem kruh služi, tožit! In ta dva „korenjaka“ bila sta kontrolor Lilek in zdravnik Saurau! Ker oba sta očeta več otrok, imela bi pač pomisliti, da se utegne tudi njihovim otrokom še hudo za kruh goditi. To vse so djanja, ktera izbujajo nevoljo in delajo dražbe med mirnimi tukajšnjimi mestnjani. Enakih dokazov bi se pa še dalo naštet, ako jim „Novice“ ne bodo prostora odrekle.

Iz Ljubljane. — Če bi nam še dokazov treba bilo, da od takošne večine državnega zbora, kakoršna se dandanes šopiri na Dunaji, mi Slovenci in tudi drugi neneški narodi nimajo celó nič pričakovati,

kazala bi to seja zbornice poslancev pretekli teden. Dr. Costa je namreč, kakor so „Novice“ zadnjič povedale, stavil predlog, naj se vsaj en del vseučilišča s slovenskim jezikom napravi v Ljubljani. Ministerstvo samo je v proračun stavilo 3600 gold. za napravo nekterih pravoznanskih nauk v slovenskem jeziku na vseučilišču graškem; dr. Costa je tega predloga se poprijel in napravo pravoznanske in filozofične fakultete v Ljubljani nasvetoval ter ta nasvèt podpiral na vsako stran tako temeljito, tako jedernato in tako prepričalno, da vsak, kdor priznava, da v Avstriji ne živi samo narod nemški, pritrđiti mora dr. Costovemu predlogu. Al kaj se zgodi? Kolo-vodja nemčurski Rechbauer in njemu ves podobni Glaser, ki od slovenskega jezika toliko razumeta kot mi in ona dva od kitajskega, tako grdo sta psovala slovenski jezik, imé njegovo in slovstvo slovensko — pajdaži njihovi pa so jima ploskali! — da nevoljni položimo peró iz rok z besedami nemškega pesnika: „Gegen Dummheit kämpfen Götter selbst vergebens“. Škoda je res za vsako besedo, ki jo človek zgubi v pravdi s takimi strastniki! — Drugi pot s Costovim govorom prinesemo razžaljive fraze Rechbauerjeve in Glaserjeve.

— (Sv. Peter in Pavel zapréta najdenišnico ljubljansko), to je, tisto napravo, v katero so se dosihmal jemali nezakonski otroci in na deželne stroške v rejo dajali na kmete. V zadnjih „Novicah“ je bilo že povedano, da deželni odbor po dopisu c. k. ministerstva notranjih oprav sme najdenišnico odpraviti 1. dne julija t. l., a to le pod tem pogojem, da deželni zbor prihodnji si od Njegovega Veličanstva pridobi Najviše potrjenje te odprave. Gledé na to, da c. kr. ministerstvo pripustí brž začasno odpravo, je deželni odbor v svoji poslednji seji v nedeljo sklenil, da najdenišnica prestane 1. dan prihodnjega meseca. Od tega dné naprej se tedaj noben otrok ne vzame več v deželno skrb; kar pa jih je zdaj zunaj, vsi ti ostanejo v deželni skrbi do končanega 10. leta svoje starosti. — Najdenišnica se tedaj odpravi, ki je strašne stroške prizadevala deželi, to je, onim, katerih davki delajo deželni zaklad. Al porodnišnica, to je, hiša, kjer smejo nezakonske ženske poroditi, ostane kakor dozdej; toda zadnji čas 4 tedne po porodu mora vsaka ženska s svojim otrokom vred jo zapustiti. Obširniši oklic deželnega odbora bode vse bolj na drobno razložil. Danes se le do županov naših in do duhovščine naše obračamo s par besedami: naj namreč oni skrbé, da se dežela znebi velicnih stroškov in le takim ženskam ubožna spričala za ljubljansko porodnišnico dadó, ki so res revne in kedar tudi oče nezakonskega otroka je reven; za tržaško porodnišnico naj ne dadó nobeni ženski nakaznice, marveč naj vsaki povedó, da se jej zgodi to, če v Trst gré, da jo pošubu poženo domú. V ljubljansko porodnišnico pa se bodo jemale, da rodijo otročiča. Gosp. duhovne pa prosimo, naj pridigovajo usmiljenje do nesrečnih takih žensk, ki večidel niso krive pregreška, ampak le zapeljane se pregrešile, in da tega pregreška nikakor ni krivo ubogo nedolžno dete. Krščanska ljubezzen naj vodi županovo ravnanje in ravnanje duhovnov; tako se dežela znebi velicnih stroškov, premožni očetje, ki so dozdej se skrivali, bodo morali mošnje odpirati, in poboljšale se bodo ženske, pa tudi za uboge otročiče bode bolje kakor dozdej!

— (Služba sekundarija v bolnišnici ljubljanski) se oddaja s 415 gold. letne plače, prostim stanovanjem, 5 sežnji drv in 18 funti sveč na leto. Prošnje naj se zadnji čas do 5. julija pošljejo deželnemu odboru.

— Gospoda Prégl in Brus sta vpríčo central-

nega odbora družbe kmetijske v nedeljo iz rok c. kr. deželnega predsednika pl. Wurzbacha prejela zlata križa za zasluge.

— Naš velečestiti gospod baron Anton Zois se je spet prijatelja šolske naše mladine skazal z velikim darom. Lepo vezanih 10 iztisov Cigaletovega nemško-slovenskega slovnika v dveh vezkih je podaril dijakom ljubljanske, 10 iztisov novomeške in 10 iztisov kranjske gimnazije, 10 iztisov pa dijakom ljubljanske realke. Razdelitev je prepustil profesorjem slovenskega jezika.

— (O razsvitljenji našega mesta) na čast dopoljnega 25. leta vlade papeža Pija IX. bi „Novice“ ne bile pisale obširno; s kratko besedo bile bi radostne konstatirale le to, da je ta večer bela Ljubljana se prav očitno skazala katoliško mesto. Ker pa „Tagblattovcev“ ni bilo sram po svoji navadi tudi o tej očitni zadevi skruniti resnico, moramo povedati, da tako sijajne razsvitljave v mestu in predmestjih, posebno v Šentpeterskem predmestji, za katero se je komaj 3 dni pred zvedelo, nikdo pričakoval ni. Temnih hiš bilo je tako malo, da nam je po godu bilo pri tej priliki videti, kako mala in še ta kako med seboj razcepljena je nemškutarska „liberalna“ stranka, kajti „sila spomina“, da Ljubljana vendar še ni pruska, je marsikterege prisilila, da je na oknja luč postavil. Razsvitljava je bila prostovoljna; nobeden je ni komandiral; zato pustimo vsacemu njegovo „vero“. Al pred svetom moramo kazati to, da mestna hiša bila je temna! Kazala je, da v tej hiši stanuje oni „liberalizem“, kteremu je današnji večer velika večina ljubljanskih prebivalcev eklatantni dementi dala. Župan ljubljanski in njegovi privrženci so ta večer prejeli dosti očitno — razsvitljeno nezaupnico! Zdaj nam pa še govorite in lagajte, da imate Ljubljano za seboj!! Pojte rakom žvižgat bahači „liberalizma“, za kterege ne mara Ljubljana, in zapomnite si samo to: Dokler naše pošteno ljudstvo svoje hiše na čast najvišega cerkvenega vladarja razsvetljava, morate v svojih temnih hišah mirno spati; ako bi se pa to ljudstvo — česar Bog obvari — po Vaši veri, po Vašem liberalizmu predru-gačilo, bode ultima ratio — petroleum pariški!

— (Beseda), ki jo je katoliško društvo napravilo v petek na slavo 25letnici papeževi, je jako zadovolila obilo zbrano občinstvo.

— (Tudi iz Tržiča, Loke in Kranja) so nam došla poročila, da so bila ta mesta lepo razsvitljena. „Tagblatt“ pa ves pobit poprašuje: „kaj tudi ti, Tržič, si mi klofuto dal?“ — Kresov so po naših hribih iz Ljubljane našeli 71. „Tagblattovci“ pa jeze škrip-ljejo z zobmi, da njihova propaganda slovenske kranjske dežele še ni okužila.

— (Še eno „Tagblattu“.) Ta list „z obrito svinjsko glavo“ je podtikal „Novicam“ laž, da so unidan rekle, da je c. k. deželna vlada privolila razsvitljavo, in tudi „Laibacherica“ je nekako ongavila o tem, da so „Novice“ rekle: „po privoljenji c. kr. deželnega predsedstva bode jutri razsvitljava itd.“ „Novicam“ se je vrinil tû le tiskarni pogrešek, da je po besedah: „po privoljenji“ izostala beseda oklica, kterege je zarad razsvitljave katoliško društvo c. kr. dež. predsedstvu predložilo. Pa recimo tudi, da ni bilo tega pogreška; ali je mar to kaj družega, ako c. k. deželno predsedstvo privoli, da se smejo oklici za razsvitljavo tiskati in očitno nabiti po mestnih ulicah? Če so vabila v to se dovolila, ali se po takem ni dovolila tudi razsvitljava sama? In ker je c. kr. deželni predsednik pl. Wurzbach tudi sam razsvetlil vsa svoja oknja in kot deželni predsednik ne se ločil od ogromne večine kranjskih prebivalcev, ali so po takem „Novice“ kaj družega rekle, kakor to, da je c. k. de-

želno predsedstvo privolilo razsvitljava? List „z obrito svinjsko glavo“! kaj misliš tedaj?

— Po deželi naši mnogo znani posestnik gospod dr. Janez Ahačič, odbornik družbe kmetijske in ud mnogih narodnih društev, je po dolgi bolezni v 70. letu svoje starosti 19. dne t. m. umrl. Naj v miru počiva!

— (O ruskih štipendijah, namenjenih slavjanskim jezikoslovcem) nam je od čestitega gosp. dr. Fr. Celestina došlo sledeče razjasnilo z željo, naj ga razglasimo po „Novicah“:

1. Prijemljó se le taki slavjanski jezikoslovci, ki so dovršili šest semestrov na kakem avstrijskem vseučilišči.

2. Opolnomočen sem po vredništvu „Žurnala ministerstva narodnago prosvetnega“ s pismom od 18. februarja t. l. naznaniti, „da je sklenjena med Rusijo in Avstrijo konvencija, vsled ktere vojaška dolžnost (voinska povinnost) ne ovira, kakor prej, prehoda mladih Slavjanov, avstrijskih podložnih, v Rusijo“.

— (Dr. Valenta, profesor porodolovja), ki je že nekatere hvaljene zdravniške knjige spisal, je ravnokar na svetlo dal novo knjižico, za porodolovje važno, pod naslovom „Catheterisatio uteri“ (to je, raba katetra pri maternici), kateri je on prvi za dobro potrdil.

— (Učenci prve mestne čveterorazredne ljudske šole pri sv. Jakobu) bodo jutri 22. dne t. m. obhajali šolski praznik. Odhod bode ob 7. uri zjutraj; ob 8. bode sv. maša na Rožniku, o poldne kosilo pri Žibertu v zgornji Šiški, odhod od tod pa ob 7. uri zvečer. Starše učenčkov in šolske prijatelje sploh vljudno vabi k tej mladinski veselici

šolsko ravnateljstvo.

— (Podučevanje ljudskih učiteljev v kmetijskih vednostih) se ne bo v velikih šolskih počitnicah, kakor dozdaj, vršilo več na Dunaji, ampak po različnih družih mestih. Bravši „Mittheilungen des k. k. Ackerbauministeriums“ nas je osupnilo zvedeti, da kranjski učitelji bodo s koroškimi in štajarskimi poklicani v Gradec, ne pa v Gorico, kjer se bode v več predmetih podučevalo v slovenskem jeziku in kjer je za popolno in praktično vajo v sviloreji slavna c. k. poskušalnica prof. Haberlandta. Želeti je, da c. kr. ministerstvo naše učitelje pošlje v Gorico, kjer se bodo večidel učili v tistem jeziku, v katerem bodo potem doma učili šolsko mladino.

— (Tudi vojaščina naša) bode napredovala le tedaj, kedar se bodo vojaki v sebi potrebnih znanostih podučevali v maternem jeziku. „Novice“ so že večkrat povdarjale živo potrebo tacega nauka in ob enem potrebo, da tudi slovenski vojaki dobijo bukve v slovenskem jeziku o dotičnih vajah v roke, kakor jih vojaki družih narodov že imajo. Čudno je to, da onim višim gospodom, ki bi imeli skrbeti za vse to, naš narod slovenski dozda še zanemarjajo! Ali morebiti res mislijo, da edino nam Slovencem je ostal Božji dar razumeti vse jezike, tedaj tudi nemškega, in pa govoriti v vseh jezicah, tedaj tudi v nemškem? Mi pa, ker vemo, da tega darú vseh jezikov nimamo Slovenci, kakor ga nima noben narod, ne bomo nehali opominjati merodajne kroge, naj odpravijo krivico in napako tudi pri slovenskih polkih, in to tem več, ker tudi časnik „Oest. ung. Wehrzeitung“ v 69. listu pod naslovom: „Eine Stimme aus der Armee“ z nami vred graja „zanemarjanje omike vojakov (konjikov) v tem, da se jim dajejo oficirji, ki ne znajo narodnega jezika vojakov ali ga tako strašansko lomijo, da je groza; potem pa se podučevanje mora pripuščati feldvebljem in korporalom, ki pa večkrat sami tega ne razumejo,

ker bi imeli učiti druge!“ Kaj pa gospod minister vojaštva? Ali ne bere nič? ali ne vidi in ne sliši nič?

— (Od čestite banke „Slavije“) smo prejeli sledeči dopis: „Ker poštni uradi vsled izdanega ukaza še do slej niso izdali dotičnih slovenskih tiskopisov, obrnili smo se do c. kr. poštnega voditeljstva v Trstu pritoživši se zoper takovo nemarnost“. Včeraj smo dobili naslednji slovenski odgovor: „Slavna Banka Slavija v Ljubljani! Vsled cenjenega dopisa od 10. junija t. l. podpisano vodstvo počestuje se slavnej Banki naznaniti, da se je od visokega c. k. ministerstva za trgovino ukazana slovenska prestava nemških poštnih tiskopisov vže zgorej imenovanemu visokemu ministerstvu za daljno porabo in odločbo predložila.

C. k. poštno vodstvo v Trstu 13. julija 1871“.

— (Poslano.) Od mnogih strani se je popraševalo, kje bi se mogli v Ljubljani oddati darovi za „Tomšičev spominek“. Tem vprašanjem utegne vstrezati naznanilo, da take darove v Ljubljani nabira in vredništvu „Slov. Nar.“ pošilja glavni zastopnik banke „Slavije“ gosp. J. L. Černý (špitalska ulica, Šrajarjeva hiša, 2. nadstropje. Peter Grasselli.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Zbornica poslancev je končala pretekli teden obravnavo o državnem proračunu za leto 1871. in o finančni postavi. Sprejela je večina zbornična vse, kar je njen finančni odbor sklenil; poleg tega se je pa tudi dovolilo ministerstvu 120.000 gld. pod rubriko „dispositionsfonda“. Danes (v torek) pride na vrsto tretje branje državnega proračuna in finančne postave. Sliši se, da bodo sovražniki ministerstva ali prav za prav po gospodstvu hrepeneča ustavoverska stranka nemška — med katero se v prvi vrsti štejeta tudi poslanca slovenskega Štajarskega (?) Seidl in Brandstetter, ki Slovence „z nogami zastopata“, kakor mi je nekdo prestavil nemške besede: „Seidl und Brandstetter vertreten die Slovenen“ — zopet poskusila unidanjo komedijo na oder spraviti s tem, da bosta predlagala, naj se za zdaj odloži tretje branje drž. proračuna in finančne postave. Upati je, da pade ta predlog in da se finančna postava potrdi. Ker bo gospôska zbornica, kakor se sliši, v enem tednu budget in finančno postavo končala, ne bo treba za julij mesec zopet pobire davkov dovoliti. Ustavoverci so večkrat rekli, da pri obravnavi državnega proračuna ne bodo govorili, al govorili so jako veliko, se vé, da se je največ prazne slame mlatilo. V 51. seji, v kateri je dr. Costa v „Novicah“ že naznanjeni predlog o napravi vseučilišča v Ljubljani stavil in ga tudi izvrstno utemeljil,*) se je vnovič pokazalo, da ta državni zbor ne bo nikoli zadostil pravičnim tirjavam Slovencev. Zopet smo slišali štajarskega Rechbauerja govoriti o slovenskih zadevah, o slovenskem jeziku, kterege on o nobenem obziru ne pozná. Smešno je bilo slišati, kako so ravno tako nevedni ustavoverci pritrjevali njegovim besedam, kakor bi bil mož „infallibel“. Dobro mu je, kakor tudi Glaserju na njegove čenče, odgovoril dr. Costa; al vse je bilo zastonj. Padel je pravični predlog, akoravno imamo glasoviti člen 19; padel je sicer le z malo večino, al padel je, ker so zoper njega le ustavoverci glasovali. Vedeti pa je treba, da med temi je tudi bil grof Margheri, čemur se ne čudimo, ker Margheri je „meso iz Tagblattovega mesa“. — V 53. seji je stavil dr. Costa predlog, naj bi zapuščine takih, ki nimajo ne testamen-

*) Drugi pot prinesemo ves govor dr. Coste, ki je vreden, da Slovenci vsega beró. Vred.